

Төгөрөк стол

КМР-ни Граждан обществону институтлары бла байламлыкка жюрюткү эмда миллетлени ишлери жаны бла министр Азор Курашинов «төгөрөк столда» сөз республиканы тарыхыны, боюнча эмда тамбагы конюно июсюден барганды. Анга КММКУ-ну этнология,

КМР-ни граждан обществону институтлары бла байламлыкка жюрюткү эмда миллетлени ишлери жаны бла министр Азор Курашинов «төгөрөк столда» сөз салып, шөңгө Россияни докторатия жолу бла алгач барыуунда, айынууда граждан обществону институтлары,

дегенде не торлюо шартланы да ала Интернетден аладыла. Анда уа терс затла кёндөпөлө», дегенди ол.

Рубен Ошровну оюмуна кёре уа тууган жери сюере, анга кертичи болурга юктейти ана тилге табынуу бла байламды. Республикада малквар эмда кыбарты тилдеде сабилени аз сөлөшгөндө, дагында окуу кытапланы жакшылаа кыраа, аны осаллыккары аны бек кыйгай элдеринин билдиргенди ол. «Ала-да халатла, терс тарых шартла да кёндөпөлө, кеслери да осал кыгайында басмаландыла», деп, ук кычылкында эс бурурга чакыртыла.

Тарыхны башын туюбуне айлангырмазгга, керти шартланы кёржюзторге

КМР-ни халкларыны тарыхы эм журналистика кафедрасыны таматасы, тарых илимуны доктору Мадина Текуева, Гуманитар тинтиулену институтунда алим советчи члени, халкларыны айнуулары тинтиу жаны бла кыууому таматасы, тарых илимуны кандидат Рубен Ошров, коммерциялы болмаган организацияланы келечилери кыатышкандыла, жаш адамла да кеп санда чакырлыгандыла.

СОУУ-ЖУУП

Аскерге чакырынуу болжаны кимге созарыкдыла?

Россияни Правительствоу бакаларлагга, аскерни жаны бла ётоп, магистратурага кирерге эркилик берген законпроекти кыабил кёргенди. Бу документти хазырлагганы оюмуна кёре, ала бир право кыууууу затын тюзетирге мурагыла: 18 жыл толган студентлени окууну магистратурада андан ары бардырыга углары жокду, нек десети билки билим алырга болжолго салыла келгенди. Алай, вузланы келечилери айтанга кёре, кыыйлыкка мында алаисыз да чыкмагандыла.

БИЗГЕ ТЫШ КЫРАЛЛЫ ПИЛОТЛА НЕГЕ КЕРЕКДИ?

Table with 4 columns: ВУЗ, минг сом бир жылга, очный формасы, эм азы, эм кёбо. Rows include Moscow Lomonosov, SPGU, MGIMO, NIU, RF, Plekhanov, Finance, RUDN, Sechin, MGPU.

Балны кюн сайын ашаргга жараймыды?

Диетологлары окумлары бу соруда бир туюндоло. Бирлери сабилеге тогуз жылга дери бир кюнне 20-25 грамм бал берирге жарайды деп бек басынып айтдыла. Ол чекден сора - кюнне 70 грамм. Башкала ол ёлчмени 150 граммга дери кётёрөдиле. Ючюнчө уа балны айны ичинде бир кёре жаратырга тийишлиди дейдиле.

АВШ-ДА АЛГЪЫННЫ СОВЕТ СОЮЗДАН ЧЫКЪЫНЛАДАН НЕНЧА ЖАШАЙДЫ?

Pew Research Center тинтиу организацианы билдирген кёре, 2017 жылда Штатада башка кыраллада тууган 49,8 млн адам жашаганды. Барында да кеп - мексикалыла (12,7 млн), кытайлыла (2,4 млн), индусла (2,3 млн), Филиппинли (2,1 млн), португалиялы (1,9 млн). Россияден чыкынганды бу тизмеде 22-чи жерни аладыла - ала 420 миңди. Битеу да алгын Совет Союзга кирген кыраллада чыкынганды саны - 1,2 млн адам.

Бек сыйлы вузда окууну багысы неди?

Ачыкылганына кёре, халкка арагы тартуу бла экономика усталыкка эмда стоматолога окууну бек уллу багыны тутандыла. Саулай болум алады. Сабилге бийик билим берир ючюн, төрт жылга бир миллион, андан да аслам сом чыгары берирге алай кеп бердиги кыолундан келмейди. Контрагында жаш тейле берилген окууну кредитте бла тир хайырланды. «Россияде ол аман ол жыл мындан алда чыкынганды», дейди Плеханов аты экономика академианы банк жумушла кафедраны башчысы Юрий Ровенский. - Алай тай заманыны ичинде аны аты айтылмаганды, ол себеден банканы

ЖАНАУЗЛУК Мектептеге энергетикден - 900 миң сом

Table with 4 columns: Country, Amount, Country, Amount. Rows include Russia, Ukraine, Armenia, Uzbekistan, Belarus, Moldova, Lituva, Kazakhstan.

Жашауунда, ишинде, чыгармачылыгында да тюз ниетли

Адамны ёмюрю кыскады. Ол, битеу этген умултарын толтуруу, бар бийик мурагына жетип, кеси сыйгына жашуу этип кетелимы. Алай хар бир биз да жер юсюнде ариу уз кыоурга излейбиз. Байдаланы Керимни жашы Мусса 1940 жылда Элбурс районда Байдаланы элде тууган. Тёрткылыгында ол ачылуу споргондо, анасыны кююнунда Кызастанга тошоп, анда ёсенди. Тамал ол шолуно бошарга малквар халкыга артка келирге эркинлик берилип, ата журтларына кытайганды.

«Айлы кече жолугуп», «Сюе эсенг»... Аны тизгинилери Жанатайланы Исмайыл кеси максам тагып, кеси айтканды. Сабилеге да ол аслам назму жоралганды. Ала «Нюр» журнада, сабий жыйымдыккада да басмалангандыла. Англыла шылы тилде, ата ауаз бла айтылган акс сезно ким да сыйок окууганы жакды.

Мусса Кыбарты-Малквар кырал университетини филология факультетини тарых бёлюмюне кирип, аны 1965 жылда таусунды. Профессионал уруну жолун тырныуунда устаз болуп башлаганды. Бир кыуум жолдан сора билими, оюм эте билген, кыууру хунери болган жашны район «Билим» ошествоно секретарыны кыуууууу салгырганды.

«Айлы кече жолугуп», «Сюе эсенг»... Аны тизгинилери Жанатайланы Исмайыл кеси максам тагып, кеси айтканды. Сабилеге да ол аслам назму жоралганды. Ала «Нюр» журнада, сабий жыйымдыккада да басмалангандыла. Англыла шылы тилде, ата ауаз бла айтылган акс сезно ким да сыйок окууганы жакды.

БАЙДАЛАНЫ МУССА

СЮЕ ЭСЕНГ Окуе болуп, бир насыпны сайлайла, Сюе эсенг, кыюоп кетме жангызлай. Кече кёкде кёрюнеди жарык ай. Суу жагдада суусу кылган балыкча, Термиледе жер, сени тасыкылай. Терезиледе булбулчукка жырлайла, Жылы жайга кынат кыага, алгышлай. Окуе болуп, бир насыпны сайлайла, Сюе эсенг, кыюоп кетме жангызлай. Балык сууга термилгенча, термиле, Тасыгымы алапмайын, кыагынама. Бизинаны боулур деп сыйенле, Жюргиме ауур жара салгынама.

Сюемеклик назмулада авторну лирика жигити бары жаш адамла да чеккен кыууанч, кыюуруу, сыйогени кызыгганмакылы, насып сезимлени сыйаиди, не сезно туура эте, окуучуга ботонча жуук болдо. Ол алайды, биз назму сезно сыйаиди бийик ёмюрге жашагыр айбик. Ол кылайла насып болганы а кылай англыла болгон... Мусаны бир кыуум назмуна жыр атгандыла. Ала ботон да айткандыла:

ЖАНАУЗЛУК

Кеп болмай «Русгидро» компанияны Кыбарты-Малкварда бёлюмо жангы окуу жылыны алпында республиканы школларына болушукка тогуз жюз миңг сом бергенди. - Ол ахчага Зарагыже мектепке жангы метабел алынганды. Кышхата «Нюр» сайдык сабиле ойнарча макдем ишленгенди. Нальчики 18-чи номерли шолунода дерс отулагыра ремонт этилгенди, Нартан

ЖУЛДУЗУМ ЫШАРАДЫ

Сюемекликны кыуаты, Жете келип, танг ата Тауларыны жарытып, Кесин манга таныта. Ай сыйфаты ариу кызы, Бомайын кёз, кышын. Жюргиме кююду ыз, Сюемде деп жашырын. Жандан сыйген жаш кызыга Айдым жер болурга, Чопан келю Жулдузга Жарыкты жолугурга. Заман, суу кибик агыа, Жылланы ашырады, Отууда, голча чага, Жулдузум ышарады.

